

Să topt'esc în plâns și ei
Și cerșesc la Tatăl Sfânt
Un locșor pe-acest pământ.
Vre și-L nască-n loc curat
Că-i cerescul împărat.
Și-n căldură vrea să-L culce
Că-i Fiuțul ei preadulce.
Tatăl Sfânt s-a îndurat
Și-o peșteră i-au aflat
Și acolo s-a născut
Cel ce n-are început.
Și acolo s-a născut
Cel ce n-are început.
Maica varsă lacrimi calde
N-are apă-n ce să-l scalde
Și-l înfașă-n cârpe ude
Că uscate nu-s de unde.
Și de-atunci înt-asta sară,
Când vine Măicuța iară,
Corindăm corind voios
Domnului Iisus Cristos.
Și sperăm și mult dorim. bis
Sus în cer și ne-ntâlnim. bis

De la Maria Hodor, 82 ani,
Oarța de Sus, 2014

Colindă de copii

67.

Tăt am Doamne d'e-auzātu,
Steaua s-a luminat,
Tăt am Doamne d'e-auzât
Că d'in Rad'îș o tăietu
Ref.
Că d'in Rad'îș o tăietu
15 mii de prunci
Ref.
15 mii de prunci.
Cei mai mici îs ucenici,
Cei mai mari îs cărturarii
Ref.
Cei mai mari îs cărturarii.
În cărț îș cotă,
În cărț îș plâng,

Colectia CORINA ISABELLA CSISZÁR

Obiceiuri din Preluca Veche și Preluca Nouă

Obiceiuri de iarnă

Lăsarea de sec

În Preluca Veche în zăua de săc spălam vasele cu leșie, făceam cenușă din vatră cu apă și spălam vasele, să fie de post. Și postem c-o litără de oloi tot postu. Acela-i post. Api postem cu mazăre (fasole), ciuline (cartofi), cureti (varză-n buté), hribe. Api zăcea că poate posti cu aieste. Și avé 2 – 3 sticle de oloi. Da cum era? Avém pepini (bostani, dovleci) pân mălai. Alejém sămânță și era piuă, pisam și făcém ulei. Că nu avém de unde lua. Api cerneam fărina și puneam lespede, tava, tot amestecam până să frijé. Și bătéu oaminii cu măciuca și cură oloi. Api o fo mai târzău și oloierniță, da mai demult așa să făcea în casă și eu am făcut, am cernut. Api de post făcé mazăre frecată, mazăre cu oțet, cureti cu păsat din mălai, trecea postu.

La *Lăsare* să făcea și dans la șură, api de mâncare făcea plăcintă, tăié o găină, făcea supă.

Abia așteptam, de la jumătatea postului să strângeau pruncii și colindau. Ne strângeam la case câte 2-3, 5-6. Învățam două, trei colinde și api tăt acele le colindam la Crăciun:

Dumnezău de la-nceput

Dumnezău de la-nceput
Tătă lumea o făcut
Mai întâie pă Hristos
Bis
Și Adam foarte frumos
Bis
Pă Eva o zămislit
Bis
Laolaltă i-o tâlnit.
Bis

Până-n rai ce i-o băgat
De mâncare ce le-o dat:
Din tăți pomnii să mănânce
Bis
Numa din unu-nflorit
Nu mănânce că-i oprit.
Bis

Mulțumitură:

Câte ptietri pă râu ,
Atâtea stoguri de grâu.
Căți cărbuni în vatră,
Atâția pețitori la fată.
Câte aștii la tăietor,
Atâtea oale cu groștior.

Ref.
Ei de-amint'e-și
aducându,
Ref.
Ei de-amint'e-și
aducând,
Aducând d'e Fiul sfântu,
Ref.
Aducând d'e Fiul sfânt
Cum l-o dus la răstignire
Ref.
Cum l-o dus la răstignire
Pântr-a nostă mântuire
Ref.

De la Maria Hodor, 82
ani, Oarța de Sus, 2014

De Crăciun se tăia porcul, se făcea cozonac umplut, să făceau umpluturi de cureți (sarmale). În sara de Crăciun nu să mânca de dulce până la mieznoapte. După 12 noaptea era cureți pă masă, erau jumere, cărnați. În ajun mergea tăt satu la beserică, 2-3 ceasuri. Pruncii pă la 8 – 9 sara încep a colinda și umblă până dimineața, până gătau satu. Și api umblau holteii, aieștia mai mari. Mai demult, se dădeau colăcei la prunci și colaci mai mari la holtei. Și dădeai după posibilități. Că la noi o dată nu să cocea mălaiu, o dată era tăciune în grâu. Holteii în cătunu iesta colindau laolaltă fete cu feciori, da numa aici. Mai este un cătun pă vale, colindătorii de acolo nu zineu la noi. Copiii căpătau numa colaci, pă holtei îi așezam la masă și îi servem cu cozonac. Mai demult umblau și oameni căsătoriți de la unii la alții.¹

Învățam colindele de la părinți că tătucu o fo cântăreț în strană. Și ne spunéu ii. Ei o învățat de la ai lor părinți. Și api începeu în postu lui Crăciun. Era Lăsarea în 14 noiembrie și din ceie sară, deja începeam să colindăm. Am fost opt frați, patru fete și 4 feciori. Și mă puneau să colind cu ei. Umblam când, cum, la colindat, când cu frații, când cu pretinii. Într-un an am umblat numa patru băieți. Alți o umblat cu holteii, alții o zăs că prea mare sector avem. Și așa am umblat numa patru. Altă dată am umblat câte doișpe. Începeam de la hotar și până să îngâna zâua cu noaptea, umblam pă la toate casele. Și de la biserică tâte căsăle roată și api méréu până la Pițigaia, tătă noaptea, ne apuca zâua. Stăteam vreun ceas, ori două, durneam și iară o luam de la capăt până sara. Atunci umblau tăți coptiii români, țigani, săraci, bogați, să uita la colac să vadă cât de mare căpăta. Erau care dădeau colaci numa cât un pumn. Era tare puțână recolta, nu era grâu, nu era nici cu ce-l aduce. Méréu cu caii până-n Carei să aducă pântru câteva neamuri și îl dădea tare scump. Colindam numa la fereastă când eram mic și umblam cu straița:

Mulțumitură la colindă

68.

Întoarce-te cruce-n masă
Și șii gazdă vesăloasă
Și plăt'eșt'i colinda
noastă
C-on colac mândru d'e
grâu
Trimis d'e la Dumnezău
Cu on struț d'e busuioc
Doamn'e, dă gazdii
noroc.
Cu on hir d'e n'intă
creață,
Doamn'e, dă gazdii viață
Și la tăt cât is în casă
Și nouă la fel.

De la Maria Hodor, 82
ani, Oarța de Sus, 2014

¹ Performer Cornelia Florian, 84 ani, Preluca Veche, 2014;

69.

Veneau înspre amurgul drag
Cu căști ca de zăpadă trei
crai.
Și fiecare crai pă Iisus vrea
să-l vadă.
Și înspre Viflaim mergând
Pe-un drum curat ca neaua
Ei străbătură lungul drum,
Călăuzindu-i steaua.
Ei străbătură lungul drum,
Călăuzindu-i steaua.
Și iată-n Viflaim ajunși,
Îi biruise somnul
Și-au hotărât atunci cu toți
Hai, să-l vedem pe Domnul.
Și-au hotărât atunci cu toți
Hai, să-l vedem pe Domnul.
Maria-n grabă a ieșit
Poftind pe magi să vină
Și-avea deasupra ei la fel
O tainică lumină.
Și-avea deasupra ei la fel
O tainică lumină.

De la Maria Hodor, 82 ani,
Oarța de Sus, 2014

Colindă de copii

70.

Vine, vine Moș Crăciun,
Hoi, a lăr și flori d'e măr,
Vine, vine Moș Crăciun,
C-o bot'icuță de-alunu,
Ref.
C-o bot'icuță de-alun.
Moș Crăciun să bagă-n satu
Ref.
Moș Crăciun să bagă-n sat.
Cu mustețâle burat'e
Ref.
Cu mustețâle burat'e.

Dumnezău de la-nceput

(o altă variantă)

Dumnezău de la-nceput
Tată lumea o făcut
Mai întâie pă Hristos
Și pă Adam foarte frumos
Pă Eva o izdănit
Laolaltă i-o tâlnit.
Și în rai i-o așezat,
De mâncare ce le-o dat?
Din tăți pomnii să mănânce
Dintr-unu mândru-nflorit
Să nu mănânce că-i oprit.
Vine-un șarpe veninos
Și apleacă o creangă jos
Și îi spune la Eva:
- Ié o poamă tu, Eva!
Poamă Eva și-o luat
La Adam încă i-o dat.
Dumnezău o și strâgat:
- Măi, Adame, ce-ai lucrat?
De porunca Mi-ai călcat?
Măi, Adame, îi mere jos
Și-i lucra ca un păcătos.
Și tu Eva jos îi mere
Și-i lucra ca o muiere
Și-i naște prunci cu durere.

Când gătam colinda zăcem:
Iertați, gazde!

Api gazda răspundea:

- Haidați în casă!²

Cam de la vârsta de 6 – 7 ani umblam cu colindu noaptea, ne adunam în grupuri și porneam. Aveam o straiță mare în spate; ne strângeam mai mulți care umblam în grup laolaltă și învățam colinde. Învățam pă la case a colinda. Și de Crăciun umblam împreună fete și băieți a colinda.

Când am fo de 14 ani, eram așé între copil și holtei; și am vorovit cu trei pretini să merem a colinda, să hârâim numa oaminii. Api unu dintre noi o vinit la mine în ajun de Crăciun și zice:
- Hai să merem la colindat. De scos din casă nu ne-or scoate.

² Performer Aurel Florian, 76 ani, Preluca Nouă, 2014;

Darul colindătorilor; foto: Felician Săteanu

Le-om colinda o colindă și Bună zâua. Și ne-am luat și ne-am dus și am colindat tare, că eram stâpâni de colindat. Și am băgat straițele sub căput și ne-am dus și am colindat toată noaptea, o straiță de colaci am avut. Api în anul următor n-am umblat deloc și api mai târziu am luat-o cu holteii. Api și copiii și holteii primeau colaci până la un timp. Pe urmă în ultimii ani holteii nu mai primeau nimic, mergeau doar ca pretini, îi puneau la masă și îi ospătau.

Când eram holtei colindam o colindă la fereastă și două, trei în casă. Și nu aveam așa mare sector. Colindam cu fete și feciori de la unii la alții, în sectorul din care făceam parte. Veneau și câte 32 de persoane într-o casă:

Noi umblăm să împlinim

Noi umblăm să împlinim
Obiceiu din bătrâni.
Obicei de colindat,
Pă Iisus de căutat.
Pă Iisus îl căutăm,
Da foarte greu îl aflăm.
Că Iisus nu se arată,
Numa inimii curate.
După cum Scriptura scrie,
Iisus iară va să vie.
În peștira cea pustie.
În peștira cea săracă
Iisus vrea iar să se nască.
Da nime-n lume nu-l așteaptă
Că tăți îs duși să să bată.

Cu opt'incile-nd'ețate
Ref.

Cu opt'incile-nd'ețate.
La tăta casa-i lumnină
Ref.

La tăta casa-i lumnină
Pă cuptor îi oala plină
Ref.

Pă cuptor îi oala plină
D'e cârnaț și d'e
slân'ină,
Ref.

D'e cârnaț și d'e
slân'ină,
Purcelași cu plinsă grasă
Ref.

Purcelași cu plinsă grasă,
Să preumblă pângă masă
Ref.

Să preumblă pângă masă
Cu cuțātu la st'inare
Ref.

Cu cuțātu la st'inare
Ca și-și taie fiecare,
Ref.

Ca și-și taie fiecare.
Cu cuțātu l-om tăie
Ref.

Cu cuțātu l-om tăie
Cu furcuța l-om
străpunje
Ref.

Pă la gură tăț ne-om
unje.
Ref.

Pă la gură tăț ne-om
unje.
Păsula și-o luat straița
Ref.

Păsula și-o luat straița
Și-o trecut dealu la Babța
Ref.

Și-o trecut dealu la
Babța.

De la Maria Hodor, 82
ani, Oarța de Sus, 2014

71.

Tăt am Doamne de-auzātu
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor
Că s-o născut Fiul Sfântu
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor,
Oareund'e pă pământu
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor.
Nu știu-n ieslea boului,
O-n florița fânului
Ref.

Să luară, să dusără
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor,
La umbra de plop uscatu
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor.
Hiu-ai plopuț blăstămatu
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor,
D'e mine, d'e Dumnezău,
Mai tare de Fiul Său,

Că-s flori dalbe-a mărilor.
Și sie-ți ție roada
Și iarna ca și vara

Că-s flori dalbe-a mărilor.
Să luără, să dusără
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor,
La umbra de molin verd'e
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor,
Hiu-ai molin alduitu
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor,
D'e mine, d'e Dumnezău,
Mai tare d'e Fiul Său

Că-s flori dalbe-a mărilor,
Și-ți hie ție roada
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor,
Și iarna ca și vara
bis

Că-s flori dalbe-a mărilor.

De la Maria Hodor, 82 ani,
Oarța de Sus, 2014

Tăți îs duși la bătaie,
Unde om pă om să taie.
Păstorii încă vinèu
Să să-nchine-n Viflaim.³

Anul Nou

Să făce Verjele. Ne adunam la o casă mai mulți. Duceam cu coșarca pancove, plăcintă, care ce avé, o uiagă cu horincă. Api jucau, făceau o masă. Era și la Crăciun Verjel și tinerii să înțelegeau de pă atunci și pântru Anu Nou. Zăcea de exemplu:

– Haideti că avem joc în Valea Rinului. Și méréem tăți acolo la o casă. Muzăcanți o adus din altă parte. O fost primașu, contralău, gordona. Și méréu fetele cu părinți la Verjel. Participau și holteii și însurații și părinții. Și plăteam tăți muzicanții, cât era, atâta dădea, era un preț pentru un fecior, alt preț pentru doi oameni căsătoriți.

Mai demult nu mergea o fată la joc fără mă-sa ori fără tată-său. Și erau părinți care stăteu și tată noaptea, care jucau, care stăteu și să uitau. În timpul anului îi zăce joc iar de Crăciun și de Anu Nou îi zăcé Verjel. Era mai cu moț, mergeau mai mulți.

Vergelul

A doua zi de Crăciun dimineța vineau și ne chemau la Vergel. Din partea celor din Preluca, de la Pițigaie, din Hotarul Coașului, veneau să ne cheme. Și mergeam cu frati-meu, cu soră-mea. Și începea a doua zi de Crăciun la amiază și ținea până noaptea. Făceau la școală, colo lângă biserică. Și pă la case se mai făceau și băgau ceterași. Umblam laolaltă și cătam ceterași. Aduceam și din altă parte, de pă la Baia Mare, Copalnic Mănăștur, Ileanda, Șomcuta. Când erau câte 7 tizeși și nu ne ajungeau banii să-i plătim, puneam câte 100 lei fiecare. Mergeam la Vergel cu o litără de horincă și un colac. Și dădeam colacu la țigani (muzicanți), la feciorii. Aduceam și fetele colaci. Și mâncarea la ceterași o aduceam feciorii. Și noi eram în casă 3 holteii și făceam o mâncare pentru ceterași. Și duceai o litără de horincă la muzicant când îi dădeai banii. Închinai cu o litără de horincă și puneai banii. Era o taxă pe care o plătea toată lumea și fată și fecior și însurați, că aduceam de departe ceterașii și era scump.

Mergeam și părinții la Vergel. Chemau pă toată lumea și veneau toți la joc. Numa dacă te-ai cununat civil cu o fată, ai mărș și ai adus-o acasă. În rest, mergeai la Vergel și jucai cu cine vroiai. Jucai cu tăte care-ți plăceau. O dată am făcut Verjăl și mi-o zis cineva că vine o fată cu un colac, da să o jucăm fiecare un joc. Api o luat-o cât o fo noaptea de lungă și o făcut câteva roate cu ea. Erau și fete din astea pă care nu le juca nime. Nu erau mute da erau hăde

³ Performer Aurel Florian, 76 ani, Preluca Nouă, 2014;

și sărace, din ziță slabă, din oameni slabi, necăjiți. Pă când mergeai acasă te întrebau părinții cu cine ai jucat.

Vergelul se făcea de Crăciun și de Anul Nou și nu se făcea în același loc de fiecare dată. După Vergel mergeau fetele acasă cu părinții. Numa dacă vorbeai cu o fată de mai demult, erai înțeles, în prag de căsătorie, atunci o petreceai acasă.⁴

Jocul

Coptiții mai mergeau, să jucau acolo afară. Api cam de la 12, 13 ani în sus intrau fetele în joc. Mergeau cu mamele. Și făceau jocu la oaricine acasă. N-o fo atunci atâtea dulapuri și mobilă, într-o cameră de-o avut un pat și o masă, da o fo mare, o fo oarice lăiți pă lângă păreți și în mijloc era jocu. Eu eram tare jucăușă când am fo tânără. Și era vatră și cuptor în casă. Și api mă tăt loveam de colțu vetrii, tătă eram vânătă după joc. Api băga muzăcanții în casă, îi aduceau de undeva. Méréu la ceterași acasă și îi arvoneau.

– Noa, uite, vrem fa joc, pentru cât ne vii?

Așe o fo iarna. Primăvara și iarna făceau dans la șură.

Când era joc nu ducé nime de mâncare, numa la Verjele duc cu coșercile. Iarna făceau joc la sărbătoarea 3 Sfinți, înainte să înceapă postul. Că nu tare aveau unde să facă.⁵

Rituri de trecere

Botezul

Am botezat 64 de coptiții. Mai demult nășteau acasă cu moașa. Mama mé o fo moașă în sat și vinéu după ie când era oarice problemă. Îi zăce *moașă pusă*. Când era pruncu tare mnic zăce că nu-i bine să-l lase dezvelit pă ochi, că să face rău, zdiară. Erau care botezau acasă, alții mergeau la beserică. Méré moașa, nănașa, învârte coconu în ceva și mereu cu el. Amu mai nou tăt la beserică îl duc. Mai demult îl chema acasă pă preot, și-l boteza. Api făcea ospăț după posibilitate, care cât o putut. Făceu și cu ceatără și gordonă care puteau.

La nașă i să zăce *moașă de coșarcă*. Și asta duce în coșarcă daruri la coptil: fașă, scutece, cadouri, mergea cu prăjituri. Ea cu bărbatu erau de bază la botez. Alejei pă cine vroiei să-ți fie moașă de coșarcă, nu era una sângură la tăt satu.⁶

Înt-o sară d'e Ajun

72.

Înt-o sară de Ajunu
D'e Ajunu lui Crăciun
Cristos, Domnului,
Domn,
Noi umblăm ca și
primimu
Obiceaiu d'in bătrâni.
Cristos, Domnului,
Domn.
Obiceai d'e colindatu
Pă Iisus d'e căutatu
Ref.
Pă Iisus îl căutămu
Dar fort'e greu îl aflămu.
Ref.
Căci Iisus nu se arată
Numa-n inima curată
Ref.
Precum și scriptura scrie
Iisus iară vrea să vie
Ref.
În peștera cea săracă
Iisus iară vrea să se
nască
Ref.
Dar nici păstorii nu vinu
Și să-nchine Vi-flaimu
Ref.
Și craii-s duși la bătaie
Ref.
Und'e om pă om să taie
Ref.
Cristoase când te-ai
născutu
Multă jale s-au făcutu.
Ref.
40 de mii de prunci
Au fost omorâți atunci
Ref.
Dar acuma-s mii și mii
D'e bărbați și d'e copii
Ref.
Acel Crăciun plin d'e
sânje
Astăz lumea-ntregă-L

⁴ Performer Aurel Florian, 76 ani, Preluca Nouă, 2014;

⁵ Performer Aurel Florian, 76 ani, Preluca Nouă, 2014;

⁶ Performer Cornelia Florian, 84 ani, Preluca Veche, 2014;

plânje.

Ref.

Plâng și înjerii din ceriu
Când văd pasăre de hieru

Ref.

Că fac prăpăd și omoară
Într-ai lumii-ntregi popoară.
Ref.

De la Maria Hodor, 82 ani,
Oarța de Sus, 2014

Ce haznă-i d'e asta sară

73.

Ce haznă-i d'e asta sară,
Florile dalbe,
Ce haznă-i d'e asta sară?!
Că-s oamenii duși în țară
Ref.

Că-s oamenii duși în țară.
Noi avem mere și nuci
Ref.

Noi avem mere și nuci,
Îi poartă săbii și puști;
Ref.

Noi avem colaci d'e grâu,
Ref.

Noi avem colaci d'e grâu,
Îi-s în sânje până-n brâu,
Ref.

Îi-s în sânje până-n brâu.
D-apoi tu, dalbă nevestă,
Ref.

D-apoi tu, dalbă nevestă,
Ce te veselești la masă,
Ref.

Ce te veselești la masă?
Și bărbatu ți-i-ntre gloanță,
Ref.

Și bărbatu ți-i-ntre gloanță?
Da t'e traje mai la ușé,
Ref.

Da t'e traje mai la ușé
Și-ți pune capu-ntre pumn'i,

Obiceiuri de nuntă

Fetele să uitau după feciorii ălor bogăți. Și feciorii iară să uitau după fete care erau mai bine. Își puneau gându unu pă celălalt și să împretiné. După ce vorbeau laolaltă, să duceau să pună cărțile, să facă poptiroașele.⁷

Fuga mirilor

O fost care o fujit când nu i-o lăsat părinți să să cunune. Api o măs la joc și când s-o gătat jocu, o văzut părinții că fata n-o vinit. Api i se spunea:

- Ți s-o dus fecioru cu fata ceie!

- Unde s-o dus?

- Că la a fetii n-o putut méré, o trecut râul.

Api méré după ei și îi aducéu. Și api să cununau și stăteau la careva dintre părinți.⁸

Peșitul

Mergeau tatu feciorului și fecioru și încă vreo două neamuri. Api acolo ne ospătam, ne petreceam, stabileam nunta. Avere nu cerea nime, fiecare dădea cât putea. Care era bogătaș dădea mai mult, care era mai *siliman* un ptic, dădea cât avea.

Muzica și locația nunții

Băgau muzicanții, era primașu, care contrălea și gordona. Aveam noi aici în sat. Api care aveau un pic de putere, îl aduceau pe Iojika de la Ileanda și Victor a lui Árpád. Și io când mi-am măritat fata, după ei am umblat. Nunta o făceau acasă, acolo unde să înțelegeau că or sta după nuntă.

Zestrea

Fata avea țoale, perini, lipideauă, oi, porc, o vacă ori două, după cum aveau putere. Și stăteau în casă cu părinții. Făceau mai

⁷ Performer Dumitru Giurgiu, 88 ani, Preluca Nouă, 2014;

⁸ Performer Aurel Florian, 76 ani, Preluca Nouă, 2014;

demult casă cu tri camere și mâncau toți dintr-o oală, da durneau separat.

Darul de nuntă

Umbla taljărul după bani și punea fiecare cât putea. Nu puneau mult niciunu. Care n-avea ce pune, tăia un nasture di pă căput și-l punea acolo să țângălească (să sune). Își băteau joc. Așa era atunci. Mai în ultimul timp o început a aduce cearșaf, o față de perină, făcé cadouri la mireasă.

Meniul

Să mânca la nunți cu o lingură de lemn. Scria tăte prostiile pă coada de la lingură. Puneau așa niște taljăre de lut, niște blide din bătrâni. Și puneau acolo guiaș. Api și déu la masă și mâncau câte patru dint-un blid. Făceau guiaș de oaie, cu două oi făceai o nuntă; să mai făceau sarmale. Care avea putere făcea și tăiței, zeamă de găină cu tăiței; cureti umplut și carne cu cartofi și sfeclă. Făceau și pită de mălai și mai târziu pâine de grâu.

Demult, făceau din grâu niște țapoii (pâine ritualică de nuntă), niște coci și îi înștruța cu verdeață și îi punea pă masă. Aceia îi tăia când mergeau după mireasă. Api pă când vineau, mâncau mălai.⁹

Fârtăția

Să făcea din pretinie. De exemplu, eu am avut un pretin când am fost în armată la Turnu Severin, la grăniceri pă tri ani. El era din Lăschia și o fo 10 frați acasă, 5 feciori și cinci fete. Noi am fost 8 frați, 4 fete și patru feciori. El, Filip, era la Corpu de Gardă la bucătărie. Și m-o chemat să mă servească cu ceva. Și când am fo picată bolnav în armată, am avut aprindere de creier. Filip o scris carte acasă la ai mei.

Nu ne-am liberat deodată, jumătate *cotigentu* o rămas și la jumătate i-o dat drumu în octombrie. Eu am venit atunci și el o rămas până în ianuarie. Și pă când am avut căsătorie, l-am chemat să vie de fârtat. Și o venit cu soția și ne-o dat colaci. Socăcița care făcea mâncare la nuntă, făcea și colaci. Întreba pă mire sau pă mireasă câți fârtați au. Făcea colac la fiecare fârtat și la fiecare surată și îi dădea un blid de prăjituri, 100 lei ori 200 lei. Când era nunta la fârtați trebuia să meri și tu cu surata.

Schimb de colaci să cheamă ritualu și să dau colaci mari. Zăce muzicantu un cântec de joc în timp ce strigă starostele:

Ref.
Și-ți pune capu-ntre
pumn'i
Că bărbatu ți-ntre
plumbd'i.

Ref.
Că bărbatu ți-ntre
plumbd'i.
Cheamă-ți pruncii pângă
t'ine,

Ref.
Cheamă-ți pruncii pângă
t'ine

C-amu n-au mnilă la
nime,

Ref.
C-amu n-au mnilă la
nime.

Mnila care o avutu,
Ref.

Mnila care o avutu,
O vin'it și iar s-o dusu,

Ref.
O vin'it și iar s-o dusu.

De la Maria Hodor, 82
ani, Oarța de Sus, 2014

⁹ Performer Dumitru Giurgiu, 88 ani, Preluca Nouă, 2014;

**Colecția MARIA
MIRELA PODUȚ și
CORINA ISABELLA
CSISZÁR**

Ia, cine-i fârtat,
Aurel de la Fântânele
Dă la Filip din Leschia
Colaci de fârtăție,
Cu surată-sa Mărie.

**Iuituri (strigături) la
nunta din Pribilești**

Api bei câte un pahar de horincă și jucai surata. Și fârtatu
juca cu soția ta. Soțiile erau considerate surate între ele.

Socru și cu soacra o avut fârtat de aci din sat. Și și-o chemat
de fârtați pă urmașii din casă. Sunt care au și câte 12 rânduri de
fârtați. Trebuie un car de colaci. Te hotărai și de exemplu de Crăciun
îți chemai fârtații. Și de Revelion te chemau ei pă tine în vizită la
ei. Era schimb de ospăț. Dacă aveai de botezat sau însurai pă primu
fecior, îi chemai. Se întâmpla și să se căsătorească coptii fârtaților
laolaltă.¹⁰

Mersu cu hainele

74.

Câte haine sunt aici
La tri fete-o putut fi.
Dar noi le-am dat la una
Că i-o fo bună mâna
Și la ié și la mă-sa.

De la Marta Stejeran, 58
ani, Pribilești, 2015

75.

Câte haine ducem noi
Nu le-am da pe patru boi.
Da câte-o rămas acasă
Nu le-om da nici pe șase.

De la Marta Stejeran, 58
ani, Pribilești, 2015

¹⁰ Performer Aurel Florian, 76 ani, Preluca Nouă, 2014;

76.

Ieșit-o femeile
Să ne vadă hainele
Iei cole două, trei
Să ne poată biciui.
Biciuiască cât de bine
Că nouă nu ni-i rușine,
Ne-o gătat de-acasă bine.

De la Marta Stejeran, 58
ani, Pribilești, 2015

Grup de colindători din Preluca Veche; foto: Felician Săteanu

77.

Dricariu nost îi cu șire
Că l-am măsurat pă mire
Da mirile ni-i cam mare,
Nu-i ajunge pă
pt'icioare.

De la Marta Stejeran, 58
ani, Pribilești, 2015

Mersu după nănași

78.

Nănaș mare, nănaș mare,
Da-ț-ar Dumnezeu ce
n-ai
7 coșuri de mălai
Și 7 cotețe rele
Și un purcel bolund în
ele
Să se bată de podele.

De la Marta Stejeran, 58
ani, Pribilești, 2015